

Utbildningsdepartementet**Lagrådsremissen Den nya skollagen – för kunskap, valfrihet och trygghet (U2009/7188/S).****Bakgrund**

Den gällande skollagen (1985:1100) trädde i kraft den 1 juli 1986. Den är i sin tur resultatet av en främst redaktionell översyn av 1962 års skollag. Lagen har ändrats vid mer än ett sjuttiofem tillfällen sedan 1986. Under tiden har skolväsendet reformerats och ett nytt styrsystem har införts. Den statliga detaljstyrningen har ersatts av en decentraliserad ansvarsfördelning där kommuner och andra huvudmän har det huvudsakliga ansvaret för verksamheten. Dagens skollag är omodern och avspeglar inte hur verkligheten ser ut idag. Två exempel på detta är de fristående skolornas framväxt samt att förskolan idag är en självklar del av utbildningsväsendet.

Reformer

Några av de mer omfattande förändringarna jämfört med dagens lagstiftning är:

- Kommunala och fristående skolor ska i så stor utsträckning som möjligt ha en gemensam reglering. Utgångspunkten är att lika regler ska gälla oavsett vem som är huvudman, till skillnad från idag där samma regler bara gäller när det särskilt anges. För att även i framtiden göra det möjligt för fristående skolor att ha speciella pedagogiska inriktningar ska det dock finnas möjlighet till vissa begränsade undantag avseende reglerna om lärarbehörighet, betygssättning samt kursplaner m.m.

- Förskolan blir en egen skolform vilket förtydligar dess roll som det första steget i utbildningssystemet. Detta innebär bland annat att fler av de skolformsövergripande bestämmelserna i de inledande kapitlen kommer att gälla även för förskolan, bland annat regler om övergripande mål för utbildningen samt inflytande.
- Alla skolformer ska i så stor utsträckning som möjligt ha en gemensam reglering. Härigenom skapas en mer enhetlig struktur som underlättar för dem som ska tolka och tillämpa lagen.
- Rättssäkerheten för elever och vårdnadshavare stärks genom att betydligt fler beslut än idag kan överklagas. Som exempel kan nämnas beslut om åtgärdsprogram och beslut om att neka en elev i kommunal skola viss skolplacering med hänsyn till att detta skulle medföra betydande ekonomiska eller organisatoriska svårigheter för kommunen. Därutöver kommer beslut om skolskjuts att kunna överklagas genom så kallat förvaltningsbesvär, vilket innebär en bredare prövning av beslutet jämfört med den laglighetsprövning enligt kommunallagen som är möjlig idag.
- Skolinspektionens möjligheter att bedriva en tydlig och effektiv tillsyn förbättras genom möjligheten att vitesförelägga både offentliga och enskilda huvudmän samt vidta andra sanktioner. Skolinspektionen får ett tydligt lagstöd för sin tillsyn i skollagen. En sanktionstrappa införs där ambitionen är att så långt som möjligt ha lika sanktioner mot kommuner och mot fristående skolor.
- Lektorer återinförs i hela skolväsendet. En lärare eller förskollärare som har avlagt minst licentiatexamen och under minst fyra års tjänstgöring visat pedagogisk skicklighet ska utnämnas till lektor.
- Tydligare och skärpta regler införs om vad som krävs för att lärare och förskollärare ska få anställas och användas för undervisningen.

Andra viktiga förändringar och nyheter:

- Tydligare lagfäst värdegrund för alla skolformer.
- Genom en tydlig koppling till Barnkonventionen klargörs att barnets bästa ska vara utgångspunkten i all utbildning.
- Begreppet förskolechef införs i skollagen med samma krav på behörighet som för rektorer.
- Timplanen i grundskolan ska finnas kvar. En skola ska kunna ges dispens från timplanen och Skolinspektionen ska då särskilt följa upp kvaliteten i denna skola.

- Möjligheten att inrätta lokala styrelser i kommunala skolor permanentas, men företrädare för elever och föräldrar ska inte få vara i majoritet.
- Alla elever, oavsett om de går i en kommunal eller fristående skola, ska ha tillgång till skolbibliotek. Detta gäller även sarskolor, specialskolor och sameskolor.
- Krav på att elevhälsan förutom skolläkare och sjuksköterska, även ska omfatta tillgång till psykolog och kurator.
- Avreglering av bestämmelser om kvalitetsarbete genom att kraven på kvalitetsredovisning och kommunal skolplan tas bort. Nya bestämmelser om systematiskt kvalitetsarbete som ska dokumenteras införs.
- Modersmålsstöd och modersmålsundervisning regleras i lag. För förskoleklassen införs ny reglering om modersmålsstöd.
- Möjligheten att få befrielse från obligatorisk undervisning i skolformer där skolplikten kan fullgöras begränsas kraftigt.
- Utökade befogenheter för huvudman, rektor och lärare att vidta åtgärder för att tillförsäkra eleverna trygghet och studiero.
- Skärpta regler om utredning inför beslut om mottagande i sarskolan.
- Krav på att skolmaten ska vara näringsriktig.
- Antagningstester tillåts på grundskolan.
- Skolplikten förlängs ett år för bland annat elever som gått om en årskurs eller börjat skolan ett år senare.
- En ny struktur för gymnasieskolan i enlighet med den av riksdagen beslutade propositionen *Högre krav och kvalitet i nya gymnasieskolan*.

Den nya lagens innehåll och struktur

Den nya skollagen omfattar utbildning från och med förskola till och med vuxenutbildning. Lagen är en sammanhållen lagstiftning som ska utgöra basen för kunskap, valfrihet och trygghet i alla de skolformer och andra verksamheter som omfattas av skollagen. Den nya skollagen innebär också att reglering som idag finns i olika lagar och förordningar samlas på ett ställe.

Lagstiftningens struktur har setts över i syfte att åstadkomma en struktur som är mer logisk och bättre avspeglar hur skolsystemet har utvecklats på senare år. Skollagen har moderniserats genom att förenklas och förtydligas samt bättre anpassas till ett målstyrt skolväsende och till den ansvarsfördelning som råder mellan stat och kommun.

Ansvarsfördelningen såväl mellan stat och kommun som mellan beslutsfattare och pedagogisk profession ska ligga fast.

Lagen innehåller bestämmelser om skolväsendet för barn, ungdomar och vuxna som anordnas av det allmänna eller av enskilda.

Lagens 29 kapitel

Inledande bestämmelser, kapitel 1.

Dessa handlar bland annat om övergripande mål för utbildningen, utbildningens syfte och utformning, allas rätt till lika tillgång till utbildning samt rätten till en likvärdig utbildning.

Huvudmän och ansvarsfördelning, kapitel 2.

I detta kapitel regleras vilka som kan vara huvudmän inom skolväsendet och vilket ansvar huvudmannen har för utbildningen. Därutöver finns regler om rektor, förskolechef och lärare. Även frågor om elevhälsa, studie- och yrkesvägledning samt skolbibliotek regleras i detta kapitel.

Barns och elevers utveckling mot målen, kapitel 3.

Kapitlet innehåller bland annat grundläggande bestämmelser om särskilt stöd samt betyg.

Kvalitet och inflytande, kapitel 4.

I detta kapitel regleras det systematiska kvalitetsarbetet samt inflytande och annat samråd med barn, elever och vårdnadshavare.

Trygghet och studiero, kapitel 5.

Kapitlet innehåller bestämmelser om arbetsmiljö, rektorns och lärarens allmänna befogenheter att vidta åtgärder samt utrymmet för disciplinära åtgärder.

Åtgärder mot kränkande behandling, kapitel 6.

Detta kapitel innehåller bland annat bestämmelser om förbud mot och skyldighet att anmäla, utreda och vidta åtgärder mot kränkande behandling.

Skolplikt och motsvarande rätt till utbildning, kapitel 7.

I detta kapitel finns bland annat bestämmelser om hur skolplikten fullgörs, när skolplikten börjar och slutar, rätten till utbildning utöver skolplikten samt ansvaret för att skolplikten fullgörs.

Skolformerna, kapitel 8-13.

Skolformskapitlen inleds med Förskolan (8). De följande kapitlen innehåller bestämmelser om Förskoleklassen (9), Grundskolan (10), Grundsärskolan (11), Specialskolan (12) och Sameskolan (13). I dessa kapitel finns bestämmelser om innehållet i utbildningen för de olika skolformerna.

Fritidshemmet, kapitel 14.

Fritidshemmet är inte en egen skolform utan kompletterar utbildningen i förskoleklassen samt de skolformer där skolplikten kan fullgöras. Kapitlet innehåller bestämmelser om utbildningen i fritidshemmet.

Kapitel 15, *Allmänna bestämmelser om gymnasieskolan* och kapitel 16, *Utbildning på nationella program i gymnasieskolan*, har utformats i enlighet med förslagen i propositionen *Högre krav och kvalitet i den nya gymnasieskolan* (prop. 2008/09:199), som riksdagen fattat beslut om.

Kapitel 17, *Utbildning på individuella program i gymnasieskolan*
Innehåller dagens bestämmelser om individuella program. Förslag kring särskilda program som föreslås ersätta det individuella programmet har lämnats i departementspromemorian *Särskilda program och behörighet till yrkesprogram* (dnr U2009/5552/G). Avsikten är att dessa förslag ska arbetas in i en kommande skollagsproposition.

Allmänna bestämmelser om gymnasiesärskolan, kapitel 18.

Utbildning på program i gymnasiesärskolan, kapitel 19.

Kommunal vuxenutbildning, kapitel 20.

Särskild utbildning för vuxna, kapitel 21.

Utbildning i svenska för invandrare, kapitel 22.

Entreprenad och samverkan, kapitel 23.

Förslagen i detta kapitel tydliggör vilken verksamhet i olika utbildningsformer som ska få lämnas på entreprenad.

Särskilda utbildningsformer, kapitel 24.

Här finns bland annat bestämmelser om internationella skolor, utbildning vid särskilda ungdomshem och utbildning för barn och elever som vårdas på sjukhus.

Annan pedagogisk verksamhet, kapitel 25.

Bestämmelserna i detta kapitel avser främst pedagogisk omsorg som erbjuds i stället för förskola eller fritidshem eller omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds. Även öppen förskola och öppen fritidsverksamhet regleras i detta kapitel.

Tillsyn, statlig kvalitetsgranskning och nationell uppföljning och utvärdering, kapitel 26.

Detta kapitel innehåller bestämmelser om Statens skolinspektions tillsyn och de sanktionsmöjligheter som myndigheten ska kunna vidta. Vidare innehåller kapitlet även bestämmelser om Skolinspektionens kvalitetsgranskning och Statens skolverks nationella uppföljning och utvärdering.

Skolväsendets överklagandenämnd, kapitel 27.

Detta kapitel innehåller bestämmelser om Skolväsendets överklagandenämnd, dess sammansättning och hur förhandling hos nämnden ska gå till.

Överklagande, kapitel 28.

Kapitlet innehåller bestämmelser om vilka beslut som ska få överklagas. Den första delen behandlar de beslut som ska få överklagas hos allmän förvaltningsdomstol, medan den andra delen behandlar de beslut som ska få överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

Övriga bestämmelser, kapitel 29.

I kapitlet regleras till exempel rätten till utbildning för barn och elever som inte räknas som bosatta i landet, talerätt, tystnadsplikt för personal i verksamheter med enskild huvudman samt en skyldighet för enskilda huvudmän att överlämna betygshandlingar till lägeskommunen. I kapitlet finns även vissa bestämmelser om riksinternatskolor. Därutöver innehåller kapitlet bland annat ett antal bemyndiganden.

Vad händer nu? – Den fortsatta lagstiftningsprocessen

Regeringen har den 10 december beslutat om lagrådsremissen *Den nya skollagen för kunskap, valfrihet och trygghet* (U2009/7188/S). Efter Lagrådets granskning och inarbetande av de synpunkter som då lämnats kommer en proposition att läggas fram under våren 2010. Efter att riksdagen har behandlat och beslutat om propositionen förväntas den nya skollagen kunna börja tillämpas den 1 juli 2011.